

Magyar iparművészek

Hogyan forrhatott össze ez a két szó? Hiszen az ipar rideg mester-ség, a művészet pedig szenvedélyes hivatás. Az iparművészet híd e-kettő között. A formatervezés vagy design (dizájn) célja az, hogy csészénk, ruhánk, könyvünk, autónk ne csak használható, hanem szép is legyen. Az ősi és a népi kultúrában a mester még művész is volt, de munkáit nem azért díszítette, hogy cifrábbak, eladhatóbbak legyenek, hanem azért, mert igényelte a szépet, meg akarta mutatni tudását, és üzeni akart. Ugyanis minden motívumnak jelentése volt, s ezt az egész közösség ismerte. Népünk évszázadok sőt -ezredek óta művésze sok mesterségnek.

■ Ezeréves arany, ezüst **tarsolylemezek**, veretek, csatok, korongok sokasága bizonyítja a magyar **ötvösök** messze földön híres művészetét. A lemezt meleg szurokra tették, úgy domborították bele az ősi jelképeket.

■ Késői utódaik, az erdélyi magyar és szász ötvösök is remekműveket alkottak. A nagyszombeni **Sebastian Hann dísztálja** 1700 körül készült.

■ A **tűzzománc** készítésének titkát a kelták, a szkíták, a magyarok hozták be Európába. A rekesz- és sodronyzománcan fém körvonalak rajzolják ki a mintát, és határolják el a színeket.

A XV. században egész Európa

„magyar sodrony” néven ismerte ezt a technikát.

Egriné Nagy Enikő, kolozsvári tűzzománcművész 2002-ben készült **Életfája rekeszománc**.

■ Ur városában 6000 évvel ezelőtt már csengett a sumér kovácsok kalapácsa. A **kovácsok** a zord vasat fegyverré, a lakatosok díszes kapuvá, kilinccsé, sarokpánttá kalapálják. Az

egri Vármegyeház rokokó vascsipke kapuját **Fazola Henrik** készítette 1761-ben. Az árából tekintélyes birtokot vásárolhatott.

■ **Misztótfalusi Kis Miklós** a **betűmetészt** művelte páratlan művészi tökéletességgel. Amszterdamban a legelismerőbb nyomdász volt, hazájában bíróság elé állították. Alkotásai Európa értékes könyvművészeti kincsei, betűit ma is használják.

■ Korábban a festett üvegablak főleg a gótikus, a mozaikkép a bizánci templomok díszje volt, a szecesszió idején lakóházakban, középületekben is megjelent. **Róth Miksa** alkotásai Mexikóban, Osloban, Hágában, Marosvásárhelyen is láthatók. Íme egy **mozaikrészlet** a budapesti **Széchenyi-fürdőből**.

■ A faragott, festett, intarzia-betétes, nehéz tölgyfa **bútorokat** az idő nem, csak a szű vagy a tűz emészthette el. Ezt a 270 éves barokk könyvszekrényt szerencsére egyik sem.

■ Hajdan a paloták termeinek falát kézzel varrt vagy szőtt, mesés mintázatú és színezésű gyapjúszőnyegek, gobelinek (goblenek) borították. A XX. században **Ferenczy Noémi** újította meg a magyar **gobelin- és kárpitművészetet**.

■ A kovásznai **Gazdáné Olosz Ella gyapjúszőnyegei** művészi folytatásai a székely szövőasszonyok által ma is őrzött tudásnak és motívumkincsnek.

■ Művészek voltak a hajdani takácsok, ruhatervezők, varrónők is. A **díszmagyar** főúri viselet, de szabásában, díszítésében a népviseletet idézi. A történelmi és a népi jelleg ötvöződik néhány mai ruhatervező modelljeiben is. Hasonlítások össze Brandenburgi Katalin 1626-ban készült díszruháját **Simó Júlia**, illyefalvi **ruhatervező** egyik alkotásával.

■ Az aranyművesek, kristályfaragók művészi megmunkált **ékszereket, kegy- és dísztárgyakat** remekeltek. A szecesszió korának ékszerei kisebb anyagi értéket, de több eredetiséget hoznak. Előbbire XV. századi püspöki bot, utóbbira igazgyöngy-zománc mellett a példánk.

■ A **habán kerámiaművészet** Apafi fejedelemse idején virágzott Erdélyben. Finom színezésű, virágos edényeik, csempéik közül sok megőrződött.

■ A **herendi porcelán**gyártás 180 éves. Ma is virágzik, ám kézzel festett, papírvékony porceláncsodák oly értékesek, hogy kevesen tudják megfizetni.

■ A pécsi **Zsolnay család porcelán**gyára 150 éve kápráztatja el a világot a színes-mázás kerámiával, majolikával, porcelánnal, köztük szökőkutak, több város középületeinek tetőcserepei, díszburkolata.

Zsigmond Emese

